

BIOGRAFIJA SONJE LIHT

Sonja je rođena 26. maja 1947. godine u Subotici, dve godine nakon što su se njeni roditelji sreli u Nemačkoj gde je njena majka, rođena u Poljskoj, bila na prinudnom radu od početka 1942. sa lažnim papirima koji su skrivali njeno jevrejsko poreklo, a njen otac takođe Jevrejin preživio kao ratni zarobljenik u Nemačkoj. Od ranih godina znala je da su njeni roditelji samo čudom preživeli Holokaust, kao i većina evropskih Jevreja koji su dočekali kraj rata. Samo s očeve strane izgubljeno je pedesetak rođaka, s majčine mnogo više. Verovatno je i ta činjenica, uz oca nepresušnog izvora inovativnih ideja, uticala da je već u osnovnoj školi „Jovan Jovanović Zmaj“ postala aktivistkinja, prvo, podmlatka Crvenog krsta, onda kao gimnazijalka, omladinske organizacije i učeničke zajednice, sve do studentskog pokreta 1968. koji je snažno obeležio njen životni put. Taj put je sve do današnjih dana nezamisliv bez ogromne podrške njenog najboljeg druga, potom već četiri decenije i supruga Milana Nikolića, višestruko zatvaranog disidenta od 1972. do 84., s kojim se zajednički borila za demokratski preobražaj našeg društva, uz veru da je on moguć samo ukoliko je zasnovan na pravdi, solidarnosti, jednakosti i empatiji prema ugroženim i marginalizovanim zajednicama. Našli su se na studijama sociologije, a Sonja je magistrirala na socijalno-kulturnoj antropologiji. Kao „moralno-politički nepodobna“ nije uspela da ostvari svoju želju i posveti se obrazovanju, sem tokom četiri godine kada je, počev od treće godine studija, bila demonstratorica uz prof. Zagorku Golubović, jedinu ženu u grupi beogradskih profesora, koji su 1975. nelegalno izbačeni sa beogradskog Filozofskog fakulteta zbog svojih kritičkih stavova prema režimu.

Stoga je njen profesionalni put krenuo u pravcu istraživačkog rada: započeo u Institutu za filozofiju i sociologiju 1972., nastavljen u Institutu za međunarodnu politiku i privredu, potom u Zavodu za proučavanje kulturnog razvitka i Institutu za evropske studije. Tokom dvadeset godina Sonja se posvetila istraživanju protesta i pokreta koji su doveli do pada Berlinskog zida, kulturi i među-etničkim odnosima u Srbiji i na Balkanu, položaju Roma i Romkinja.

Boravak na Smotri kulturnih dostignuća Roma Srbije 1979. u Aleksincu, manifestaciji koju je osnovao Sait Balić 1974., ostavio je dubok pečat na njenu sada već skoro pet decenija dugu posvećenost izazovima i podršci emancipaciji romske zajednice u Srbiji i na Balkanu. Mnogo puta je posvedočila da se na toj smotri suočila sa strahom Roma, Romkinje su u to vreme bile jedva prisutne u razgovorima o položaju zajednice, od bilo čega što je moglo da ima političku konotaciju. Iako odrasla u bliskom komšiluku s Romima, mnogi su bili i pacijenti njenog oca, sve do tada nije spoznala da strah obeležava celu njihovu društvenu egzistenciju. Od tada kreće njen angažman s Romima za Rome.

Od početka '80ih učestvovala je u osnivanju brojnih nevladinih mirovnih organizacija, organizacija za ljudska prava i rodnu ravnopravnost i više međunarodnih inicijativa i organizacija. Između ostalih je jedna od osnivačica međunarodnog Helsinškog parlamenta građana i njegova ko-predsednica (sa Meri Kaldor) 1991-1995.

Od 1991. do 2003. Sonja je vodila Soros fondaciju Jugoslavija/Fonda za otvoreno društvo. Teška, izazovna i neretko opasna vremena. Vremena u kojima se usred rata, često okarakterisanog i kao građanski, budi građansko društvo, a uz podršku Fondacije nastaju i nove društvene, obrazovne, kulturne, humanitarne organizacije i institucije

– od kojih mnoge opstaju do danas. Pružaju se sve vrste pomoći izbeglicama, raseljenim, marginalizovanim grupama, Romima i Romkinjama. Fondacija u Beogradu je bila prva u celoj mreži Fondacija otvorenog društva koja je započela stipendiranje romskih studenata. Na inicijativu i uz podršku FOD otvoreni klubovi za decu i mlade bili su mesta kreativnog okupljanja od Prištine do Subotice, dok je niški klub preživio sve do sredine 2020ih.

Iz potrebe da se doprinese društvenoj promeni kroz dijalog, znanje i političku pismenost, osnovala je 2003. Beogradski fond za političku izuzetnost (od 2021. Fondacija BFPE za odgovorno društvo), nevladinu aktivističko/istraživačku organizaciju koja otvara prostor za razmenu ideja, izgradnju poverenja i osnaživanje ljudi da postanu aktivni učesnici u demokratskim procesima. Od osnivanja je predsednica BFPE, koji je član Mreže škola političkih studija Saveta Evrope.

Primila je brojne nagrade i odlikovanja za posvećenost borbi za ljudska prava, prevazilaženje sukoba, regionalnu saradnju, dostojanstven život u miru, izgradnju institucija. Među ostalima Orden za zasluge Saveta Evrope, Italijanski orden solidarnosti, Legiju časti Republike Francuske, Orden za zasluge Savezne republike Nemačke. Članica je Odbora Romskog fonda za Evropu i Romskog obrazovnog fonda.

Vođena uverenjem da istinska sloboda postoji samo delanjem i učešćem u zajednici, svoj rad je zasnivala na rečima Hane Arent: „Bez delanja, bez ulaska u javnu sferu, bez započinjanja nečeg novog – nema slobode.“